MAGYAR MŰSZAKI
ÉS KÖZLEKEDÉSI
MÚZEUM

Vasutasok az első világháború és Trianon sodrában

2020.10.14.

Péterffy-Cserháti Katalin
Történész, muzeológus

Előadás felépítése

1. Vasutasok helyzete 1914 és 1920 között

2. Megszállt és meg nem szállt területeken alkalmazott vasutasok helyzete

3. Trianon és az azt követő időszak értékelése

Államvasutak vezetői (1914-1927)

MAGYAR MŰSZAKI
ÉS KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM

1. Dunaszentgyörgyi Tolnay Kornél (1914-1918): világháborús elnök

2. Vázsonyi Jenő (1918.11.04-1919.07.07.)

3. Dr. Landler Jenő (1919.07.07-1919.08.01.)

4. Dr. Gerlóczy Gyula (1919.08.13-1919.10.09.)

5. Komjátszegi Kelety Dénes (1919.10.10.-1927): vasúti szakosztály vezetője 1919 januárjától, dezorganizált MÁV újjászervezése

Kelety Dénes

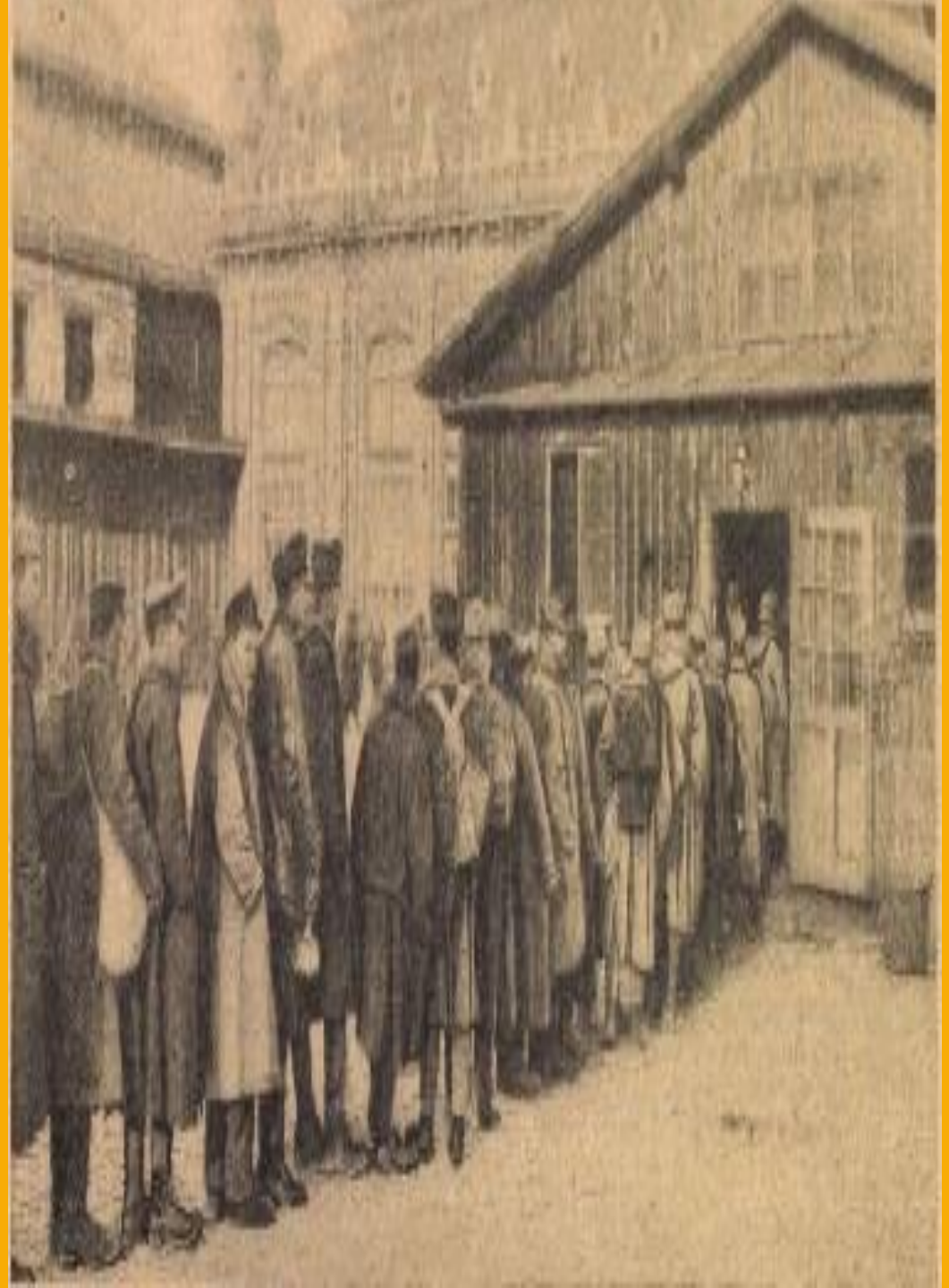

Általános helyzetkép a Nagy Háborút követően (1918-1919)

- Pályaudvari helyzetkép a naponta tízezrével az olasz frontról hazaérkező katonákról 1918 novemberéből
- 1918 decemberi üzletvezetői értekezlet jegyzőkönyve
- 1919-es januári helyzetkép (szénhiány, személyzeti problémák, menekültek)
- Tanácskormány időszaka
- 1919 decemberben elnöki rendelet a megbízhatatlan személyek felülvizsgálatáról- Nagy Háború utáni vasutasok helyzetének bemutatása

Megszállt területek helyzetképe

- Vasutasok, mint a magyar szupremácia megtestesítői
- Zágrábi MÁV palota elleni támadás
- Csehek kikiáltották a köztársaságot
- Román Nemzeti Tanács követelése
- Szerbek előretörése és kegyetlenkedése
- Leváltás a nyílt pályán: *„Az egyik vasutas Szabadka felé vezette a vonatot, de egyik kollégája Vadkertnél feltartóztatta. — Azonnal szállj le a vonatról, — mondotta — a vonatot majd tovább vezetem. A lakásodon már nyolc fehér gárdista vár és le akarnak szúrni, mert állítólag szidtad a szerbeket. Most a családodat kínozzák és elkobozták a lisztedet. A vonatvezető leszállt és most Budapesten várja a családját, amelyet nem engednek ki a kezeik közül a szerbek. […] A szerbek különben minden újságot még a pályaudvaron elégetnek és a helyi lapoknak nem engednek írni a borzalmakról.”*

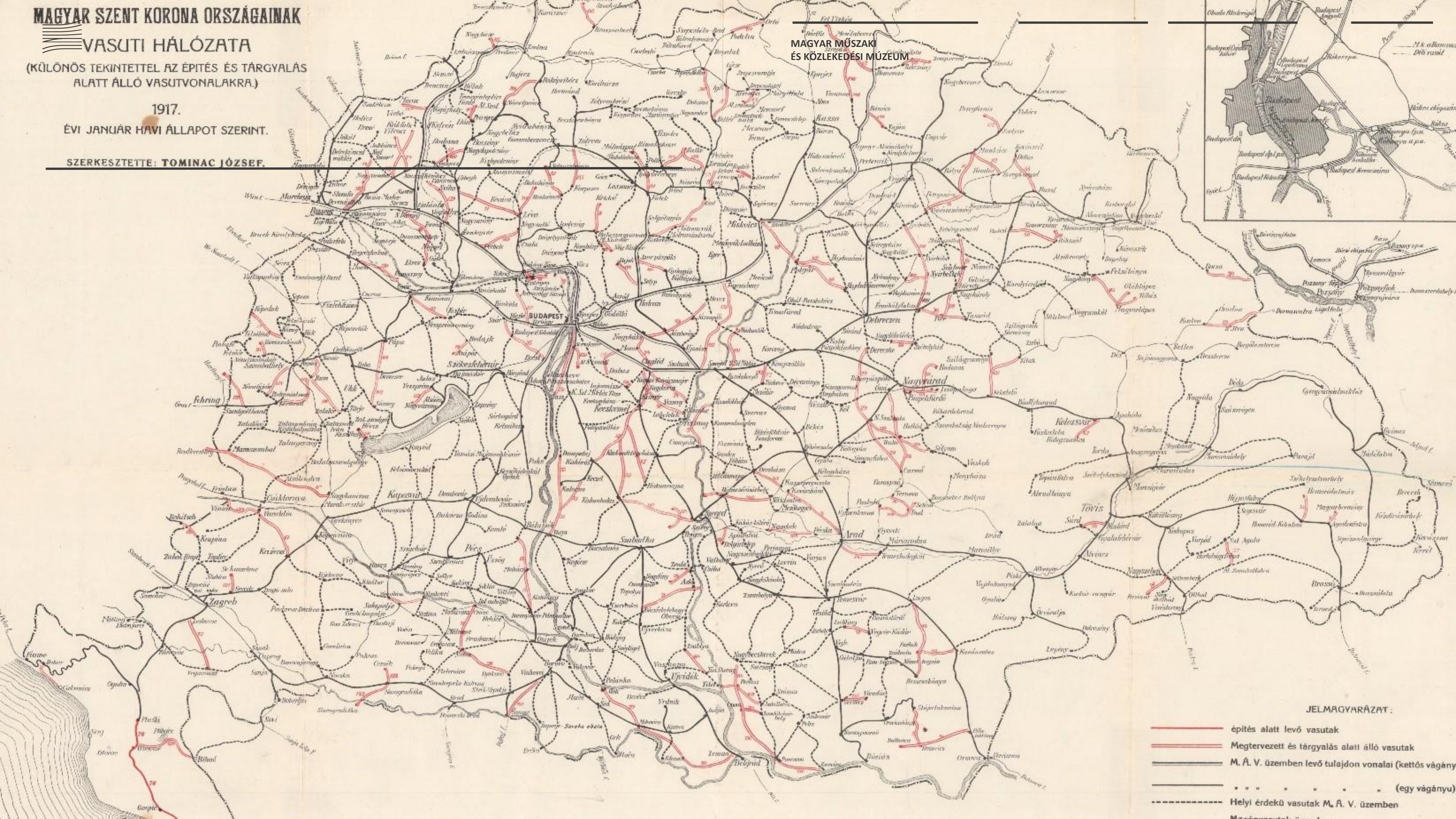

MAGYAR MŰSZAKI
ÉS KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM

Államvasúti személyzet megoszlása 1914-1920 között

	Hivatalnok és altiszt	Munkás	Eltartottak száma
Háború előtt (1914)	76 662	70 522	310 769
Elszakított területen maradt (1920)	49 980	46 200	202 329
Különbség	26 682	24 322	108 440

A megszállott területekről menekültek évenkénti kimutatása 1918 és 1924 között

	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	Összesen
Kelet-Magyarország	40.952	33.551	79.773	19.879	13.651	7536	1593	**197.035**
Észak-Magyarország	12.373	57.783	31.606	1722	2310	852	195	**106.841**
Dél-Magyarország	5459	19.239	10.551	4023	4705	541	385	**44.903**
Nyugat-Magyarország	499	576	112	34	1221	-	-	**2442**
Összesen	**58.784**	**110.573**	**121.830**	**26.123**	**21.242**	**9043**	**887**	**350.000**

„Csonka-Magyarország vasúti igazgatása a viszonyoknak megfelelő módosítást igényelvén, immár kívánatos, hogy az adminisztrációban szükséges változások mielőbb keresztülvihessenek.” **(Kelety Dénes elnök levele az üzletvezetőségekhez- 1920.12.28.)**

„A trianoni békeszerződésnek egyik szomorú következménye volt, hogy az utódállamoknak ítélt területekről kiutasítottak, illetve repatriáltak oly nagy tömegekben özönlöttek Csonka-Magyarországba, hogy azok összességét a kormányhatóságok minden igyekezete és gondoskodása dacára sem lehetett lakásokban elhelyezni és így a menekültek nagyrésze más elhelyezési lehetőség hiányában évek során a szállításukra rendelkezésre bocsátott vasúti kocsikat használta fel lakáscélokra.” A kérdés ismertetése után az alábbi sorokkal zárta gondolatait: „Nincs tehát már vagonlakó és a vagonlakás problémája, — a világháború utáni időknek ez a tipikus jelensége, mely éveken át súlyosan befolyásolta intézetünk kocsihelyzetét, illetve jövedelmezőségét, s sokszor úgyszólván leküzdhetetlen nehézségek elé állította igazgatóságunknak a menekültek elhelyezésével foglalkozó szerveit is, most már végérvényesen megszűnt, a vagonlakások minden keserűsége pedig a múlté.” **(Spirsiczky Gyula: Nincs már vagonlakó a MÁV-on)**

MI MARAD NEKÜNK?

VASUTASOK

586.227

287.479

MAGYARORSZÁG
TERÜLETI ÉPSÉGÉNEK
VÉDELMI LIGÁJA.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!